

JOSTISDEPARTEMENTET
KOA

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
201304803-22

Dato:
04.07.2013

HØRINGSUTTAELSE FRA REGION ØST - "ALKOLÅS SOM ALTERNATIV TIL TAP AV FØRERRETTEEN SOM EN DEL AV PROGRAM MOT RUSPÅVIRKET KJØRING"

Det vises til oversendelse av 1.3.13. Vi beklager sent svar.

Kriminalomsorgen region øst sendte høringsbrevet ut til alle enheter i regionen med anmodning om å komme med synspunkter til rapporten. Vedlagt følger uttalelser fra Senter for narkotikaprogram med domstolskontroll samt friomsorgskontorene i Hedmark og Oppland, Akershus, Østfold og Oslo.

Region øst er i utgangspunktet positiv til intensjonen i forslaget, og støtter forslaget om å innføre alkoholås som alternativ til tap av førerretten. Vi ser imidlertid at dette kan bli en ordning som er vanskelig å administrere da det er mange instanser som er involvert.

Regionkontor øst har følgende kommentarer til utvalgets rapport:

1. Utvalgets sammensetning

Region øst mener det er uheldig at det ikke har vært noen representanter fra lokalt nivå i friomsorgen eller politiet i utvalget. Ordningen vil innebære mange praktiske utfordringer som etter vår oppfatning ville blitt bedre belyst dersom noen av medlemmene jobbet med tilsvarende oppgaver til daglig.

2. Straff eller vilkår for førerrett?

Formålet med ordningen er trafikksikkerhet. Dette er et hensyn som er mer relatert til førerretten enn det som tradisjonelt sett har vært hensynene for å ilegge straff. Vi mener det er viktig å klargjøre om ordningen relaterer seg til retten til å føre motorvogn eller ileggelse av straff. Det er for det første betenkelig å involvere straffesystemet på andre områder enn strafferettens. Videre har formålet med straffen betydning ved anvendelsen av reglene.

3. Taushetsplikt og personvern hensyn

Ordningen innebærer etter vårt syn en del utfordringer med tanke på taushetsplikt og personvern hensyn som må belyses nærmere. Det vises blant annet til at alkoholåsen skal installeres

og siden avleses av et verksted og at de ansatte der således vil få tilgang til opplysninger om blant annet domfellelse og rusvaner.

4. Kostnader

Region øst har i utgangspunktet ikke innvendinger mot at domfelte selv finansierer en del av utgiftene slik utvalget har foreslått. Imidlertid mener vi at det av likebehandlingshensyn bør være mulighet for å gjøre unntak. Ordningen innebærer utgifter som for enkelte vil være betydelige og det vil være uheldig dersom de som er dårligst økonomisk stilt skal utelukkes fra ordningen.

5. Nødrett

Når det gjeldet forslaget om at det skal være adgang til å få tillatelse fra jourhavende jurist ved politidistriktene til å låse opp låsen i en nødrettssituasjon stiller vi oss tvilende til at dette er gjennomførbart i praksis. Videre er vi usikre på om slik tillatelse er i tråd med gjeldende rett med tanke på adgangen til å føre motorvogn i ruspåvirket tilstand ved en nødrettssituasjon.

6. Rettens saksbehandlingstid

Oslo friomsorgskontor har i sin uttalelse gjort oppmerksom på at det p.t. går lang tid fra lovbruddet begås til saken blir iverksatt, i gjennomsnitt 524 dager. Vi oppfatter det slik at utvalget mener rettens saksbehandlingstid vil kortes ned i disse sakene som følge av domfeltes tilståelse. Region øst mener det ikke er grunn til å tro at saksbehandlingstiden vil kortes ned som følge av den foreslåtte endringen. Disse sakene er relativt oversiktlige og går ofte som tilståelsessaker også i dag.

Det bemerkes i denne sammenheng at det ofte tar lang tid fra pågripelse har skjedd til anmodning om personundersøkelse kommer fra politiet. Dette bidrar til å forsinke prosessen ytterligere, og disse forholdene vil i sum kunne føre til at inndragelsesperioden blir svært kort.

7. Personundersøkelse

Vi oppfatter det slik at utvalget legger opp til at personundersøkelsen skal være grundigere enn i dag, blant annet med tanke på at det skal innhentes uttalelse fra lege. Dette vil ha betydning både for saksbehandlingstiden og økonomi.

8. Legeundersøkelse

Utvalget har foreslått at det skal gjennomføres en legeundersøkelse i forbindelse med personundersøkelsen. Dette innebærer etter vårt syn at legen skal opptre som en sakkyndig. Erfaringsmessig innebærer dette en del utfordringer som det er helt avgjørende en har løst før ordningen eventuelt iverksettes.

For det første må det være klart hvilken lege som skal foreta undersøkelsen. Det vises til at fastleger ofte vil motsette seg å opptre som sakkyndig for sine pasienter. Fastlegens uttalelse vil heller ikke alltid oppfylle kriminalomsorgens behov/krav. For det annet må det avklares hvem som skal finansiere uttalelsen og det må bevilges midler for at ordningen skal fungere som tilsiktet. Videre må det avklares hvem som skal bruke erklæringen – politiet, friomsorgen eller andre. I praksis har det stor betydning for saksbehandlingstiden at dokumenter sendes direkte til riktig etat/kontor.

9. Administrering av ordningen

Slik ordningen er foreslått er det mange involverte etater og kontorer. Vår erfaring er at det i praksis tar svært lang tid å utveksle opplysninger mellom kriminalomsorgen og politiet – dersom slik utveksling i det hele tatt finner sted. Dette gjelder kanskje særlig i store politidistrikt. På

denne bakgrunn bør brudd på program mot ruspåvirket kjøring og brudd på førerett med vilkår om alkohol etter vårt syn håndheves av samme myndighet, det vil si at alle meldinger om brudd sendes til én instans. I alle tilfeller må det fremgå av forskriften klart og uttrykkelig hvem som har ansvar for hva.

10. Terskel ved brudd

Brudd som kan medføre at programmet stanses er i dag ”ugrunnet fravær, oppmøte i ruspåvirket tilstand, eller at domfelte nekter å avgi urinprøve”. I henhold til dagens regelverk og rettspraksis er ugrunnet fravær er i seg selv et alvorlig brudd på vilkårene for programmet. Utvalget har foreslått å endre terskelen ved brudd i form av ugrunnet fravær slik at programmet ikke stanses før etter gjentatte tilfeller av ugrunnet fravær.

Til dette vil region øst bemerke at vi for det første ikke kan se at det er grunnlag for å behandle denne formen for brudd annerledes enn de øvrige. I praksis vil det innebære at domfelte belønnes for å unnlate å møte opp til programmet dersom vedkommende er ruset, fremfor å møte i ruspåvirket tilstand.

Videre begrunner utvalget endringen med at dagens regelverk åpner for forskjellsbehandling. Etter vår oppfatning er dette ikke tilfelle. Slik regelen i dag er utformet åpner den etter sin ordlyd for mindre skjønnsutøvelse, og dermed mindre mulighet for ulik håndhevelse, enn det som vil følge av endringen. Vi er av den oppfatning at regelverket i dag håndheves likere for program mot ruspåvirket kjøring, enn det for eksempel gjøres for samfunnsstraff der reglene er mer skjønnspreget.

Utvalget har pekt på at den foreslåtte endringen vil være i tråd med bruddreglene for samfunnsstraff. Dersom en tilstreber likhet i disse reglene foreslår region øst at det i stedet innføres et system med innskjerpingsamtale ved første gangs brudd mv. slik en i dag har ved samfunnsstraff og møteplikt.

Den foreslåtte endringen samsvarer etter vår oppfatning lite med forskriften for program mot ruspåvirket kjøring § 12 første ledd der det fremgår at det skal være lav toleranse for brudd og at brudd skal følges opp konsekvent og restriktivt.

11. Muligheten for forlengelse

Ved ordinært tap av føreretten er prøveperioden tidsbegrenset. Vi finner det således betenkelig og lite samsvarende at muligheten for å utvide perioden skal være så vid dersom domfelte samtykker til å gjennomføre programmet.

12. Oppfølging utover program mot ruspåvirket kjøring

Utvalget har foreslått at friomsorgen skal følge opp domfelte også etter at program mot ruspåvirket kjøring er fullført. Vi viser til de problemstillingene Hedmark og Oppland friomsorgskontor påpeker i sin uttalelse og da særlig med tanke på konsekvenser ved brudd. I tillegg mener vi at dersom friomsorgen skal kunne følge opp domfelte etter programmet, må de ha hjemmel for å kunne pålegge vedkommende å avlegge urinprøver i perioden. Alkolåsen fanger ikke opp om domfelte bruker andre rusmidler enn alkohol og friomsorgen bør derfor kunne pålegge urinprøve ved mistanke om inntak av andre rusmidler.

Arbeidsgruppen uttaler i rapporten at den foreslåtte oppfølgingen ligger utenfor det som anses for ren straffegjennomføring, og derfor innebærer en utvidelse av kriminalomsorgens ansvarsområde.

Vi stiller spørsmål ved formålet med og begrunnelsen for å pålegge domfelte en oppmøteplikt hos friomsorgen i perioden ut over gjennomføringen av program mot ruspåvirket kjøring. Vi stiller videre spørsmål ved om manglende oppmøte vil få konsekvenser for domfelte eller om ordningen er ment å være frivillig? Vi kan ikke se at det fremgår av rapporten hva som vil bli konsekvensene ved eventuelle brudd og hvordan en slik situasjon skal håndteres. Vil eventuelle brudd på oppmøteplikten kunne medføre omgjøring av den betingede straffen eller vil dette kun få betydning for førerretten?

Dersom det er det siste alternative som er tilfelle mener vi det er prinsipielt uheldig dersom kriminalomsorgen som straffegjennomføringsetat blir satt til å følge opp vilkår som utelukkende knytter seg til tap og gjenerverv av førerretten og ikke til gjennomføring av straff. Dette er en oppgave det etter vårt syn er mer naturlig at politiet og Statens vegvesen håndterer, tilsvarende dagens system.

13. Prøveordning og evaluering

Vi vil til slutt fremheve forslaget fra Hedmark og Oppland friomsorgskontor om eventuelt å innføre ordningen i ett prøvefylke i første omgang. Det vil være hensiktsmessig å evaluere og gjøre nødvendige endringer basert på erfaring før en eventuelt innfører ordningen i hele landet.

14. Utstysrfeil

Vi slutter oss til innspillet fra Oslo ND-senter om at det bør fremgå klart at eventuelle feil på alkolåsen ikke fritar bilføreren for det gjeldende edruelighetskrav, se vedlagte uttalelse fra Oslo ND-senter.

15. Forskrift om alkolåsbetinget førerrett

Region øst har følgende bemerkninger til forskriften:

§ 2

Overskriften endres fra "Omfang" til "Målgruppe". Videre sløyfes passusen "som er et alternativ til ubetinget fengsel". Dette for å gjøre bestemmelsen lettere tilgjengelig.

§ 5

Det bør fremgå av første ledd *hvem* som rekvirerer personundersøkelsen.

§ 8

I bestemmelsens første ledd bør det henvises til forskrift om program mot ruspåvirket kjøring.

I annet ledd bør "avsluttes" erstattes med "avbrytes" i både første og annen setning da dette samsvarer bedre med dagens begrepsbruk.

Med hilsen

Brit Kari Kirkeeide
fung. assisterende regiondirektør

Sikke Folgerø
rådgiver

Regionkontor øst Sikke Folgerø

Deres ref:

Vår ref:
2013/04803-9/008

Dato:
23.04.2013

OSLO ND-SENTER – HØRING, ALKOLÅS SOM ALTERNATIV TIL TAP AV FØRERETTEN

Det vises til brev av 01.03.2013 fra Justisdepartementet og rapporten Alkolås som alternativ til tap av førerett.

1. Narkotikaprogram med domstolskontroll i Oslo (Oslo ND-senter) er positiv til intensjonen i rapporten og støtter forslagene.

Det er likevel ønskelig å kommentere enkelte forhold spesielt:

2. Målgruppe

Bruk av alkohollås skal begrunnes i hensynet til økt trafikksikkerhet og ikke i lovovertrედers behov av førerkort. Målgruppen begrenser seg ut fra forslaget til de som idømmes program mot ruspåvirket kjøring (med unntak av kjøring i annen rus enn alkohol), dvs personer som er dømt for gjentatt promillekjøring eller høypromille. Førstegangspromillekjører og lavpromillekjørere vil miste føreretten på vanlig måte, noe som i forslaget forsvares ved at det er overfor den største risikogruppen det må settes inn tiltak av hensyn til trafikksikkerheten.

Oslo ND-senter har siden oppstarten av prosjektet "Narkotikaprogram med domstolskontroll" stått i en rekke målgruppediskusjoner, både i forhold til hva som er avgrensningene av målgruppen og i forhold til rimeligheten av de avgrensninger som foreligger. Disse erfaringene gir grunn til å anbefale at det legges vesentlig vekt på begrunnelse av målgruppen i det videre arbeid med ordningen.

Det kan fremstå som problematisk å forstå at personer som medisinsk sett karakteriseres som alkoholmisbrukere (jf Ot prp nr 43 (1994-1995)), som (ved oppstart) ikke oppfyller edrulighetskravet i vegtrafikkloven § 34, som vurderes som meget trafikkfarlige ved at de har vist en manglende evne til å etterleve regelverket, kan ha alkolåsbetinget førerett. Men de som utgjør en betydelig mindre risiko kan ikke ha førerett. Dette begrunnet i hensynet til trafikksikkerhet.

Det skal i denne sammenheng også sies at hvis hensynet til trafikksikkerheten gjør at tiltaket er viktig overfor den mest alvorlige gruppen med promillekjørere, så må det huskes på at enkelte virkelige høyrisikogrupper faller utenom (slik som de som aldri har hatt førerkort, de som ikke blir vurdert egnet for program mot ruspåvirket kjøring, de som bryter vilkårene satt for programmet med mer.)

3. Administrasjon

Oslo ND-senter vil ikke anbefale et to-sporet administrativt system. Ansvaret bør ligge på én instans.

4. Ansvar ved utstyrsfeil

Det foreslås at det klart fremkommer at ved eventuelle feil på alkolåsen, så fritas ikke bilfører for de gjeldende edrulighetskrav. Har bilfører blåst og alkolåsen ved en feil låser opp bilen, så har fører uansett ansvaret hvis senere undersøkelse (ved kontroll/ulykke) påviser alkoholpåvirkning.

Med hilsen

Hans-Gunnar Stey
koordinator
Oslo ND-senter